Asiantuntijakuuleminen 19.4.2022

O 11/2022 Huoltovarmuus ja tuotantopanosten saatavuus Ukrainan sodan seurauksena

Juha Helenius
agroekologian professori
Helsingin yliopisto

Ehdotukset (kooste kirjallisesta lausunosta)

1. Lannoiteravinteet: siirrytään kemianteollisista tuontilannoitteista kierrätyslannoitteisiin

   Pääravinteet:

   typpi uusitaan biologisella typensidonnalla palkokasvien avulla, täydennys jätelietteistä erotetulla typellä

   fosfori ja **kalium** kierrätetään maataloudessa ja puhdistamolietteistä

2. Varmistetaan viljelykasvien lajikkeisto ja siementuotanto

   ilmastonmuutokseen sopeutuva lajikkeisto

   apiloiden siementuotanto typensitojanurmiiin

   ruokavalkuisen tuotantoon palkoviljat

3. Siirretään ruokaketju bioenergia-omavaraiseksi analkutuotannosta elintarvikejalostukseen ja –jakelukuljetuksiin saakka

   biokaasu tuotetaan sekä typensitoja-maanparannusnurmista (hiilensidonta!) että lannoista: samalla tuotetaan pääosa tarvittavista kierrätyslannoitteista

4. Korjataan fossiilitalouteen ja tuontiravinteisiin nojaava maatalouden tuotantorakenne
   - kotieläintalous perustetaan lypsykarjataloudeksi, jossa ruokinta perustuu nurmirehuun
   - yksimahaiset (sika, kana, broileri) ruokitaan elintarvikeketjun ylitteillä: viljanviljely kohdistetaan ruokaviljan tuotantoon
   - ”vilja-Suomeen” palautetaan nauta- (lypsy-)karjatalous nurmineen: tämä palvelee samalla hiilensidontaa ja peltomaiden viljavuuden hoitoa sekä rikkakasvien torjunta-aineiden käytön vähentämistä
   - vaikka maito- ja lihatuotteiden kulutus vähenisi, huoltovarmuus tarvitsee lypsykarjataloutta
   - lypsykarjataloutta kehitetään maito- ja lihatuotteiden vientikärjeksi: Suomella on globaali erityisasema vesi-intensiivisten nautakarjatuotteiden tuotantoon

5. Kierrätyslannoittet sekä bioenergiaomavaraisuus nostavat maatalouden kannattavuutta

6. Elintarvikeketjun rakenneuudistus nostaa maataloustuottajat tasa-arvoiseen hinnoitteluasemaan elintarvikejalostuksen kanssa

   Puretaan ruokatehdasmainen elintarviketeollisuus (politiikkaohjauksella): hajautetaan elintarvikejalostus alkutuotantojensa yhteyteen paikallisiin kierrättäviin, bioenergiaomavaraisiin ekoteollisiin symbiooseihin (agroekologiset symbioosit)

   Hajautettu elintarvikejalostus on häiriönsietävämpi kuin keskittynyt

   Luodaan politiikat metropolialueiden purkautumisen hallintaan: fossiilitalouden jälkeinen kestävä yhdyskuntarakenne on hajautettu maaseuduille maaseutukaupunkikeskuksineen

7. Heti toteutettavat toimet:

(1) Maataloustukien(2 Mrd. €/vuodessa) kohdennusten korjaaminen. Nykyisten suorien ja sen kaltaisten tukien, kuten ympäristökorvauksien, sijaan tulisi maksaa tukea julkishyödykkeiden tuotannosta kuten viljelymaiden viljavuuden ja viljelykelpoisuuden ylläpidosta, hiilensidonnasta, monimuotoisuuden lisäämisestä ja vesistöjen ekologisen tilan parantamisesta. Nämä tukisivat myös tuotannon edellytyksiä ja satovarmuutta. Näin tuettaisiin tuotantotapaa ja -edellytyksiä eikä tuotantoa; markkina saisi nykyistä vahvemmin ohjata mitä tuotetaan. Kansalliset tuotantosidonnaiset tuet (500 M €/a) tulisi kohdentaa esim. turvemaiden päästövähennyksiin ja kestävyysmurroksen siirtymätukiin. Komissio todennäköisesti vaatii muutoksia Suomen CAP-suunnitelmaan, jolloin olisi hyvä tilaisuus vielä muokata sitä edellä kuvatun mukaisesti.

(2) Tulee varmistaa, että kriisituet eivät kohdistu siten, että ongelmat siirtyvät eivätkä ratkea. Tuottajahintojen tulisi sallia nousta, ja tähän siis tulisi hakea kansallinen konsensus. Pankkien ja kaupan tulee joustaa maksuajoissa ja lainanlyhennyksissä, jotta maatilatalouden akuutit maksuvalmiusongelmat helpottuvat.

(3) Kasvinviljelytiloilla on mahdollista heti lähteä tekemään (vuoden 2023) viljelysuunnittelua panosriippuvuuden vähentämiseksi. Paljon investoineiden märehtijätilojen lainoja tulee kriisitoimena taata, mutta asettaa ehdoksi tuotantojärjestelmän muutos kohti rehuomavaraista ja laidunvaltaista tuotantoa. Sika- ja siipikarjatiloja ei - oikeudenmukaisen siirtymän rajoissa pysyen - tule tukea, vaan jättää lihatalojen ja markkinoiden ehdoilla toimiviksi; kuitenkin niin, että ravinnekierrätys ja bioenergiaomavaraisuus toteutuvat myös näissä.

(4) Biokaasuntuotannon kannustinkokonaisuutta tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti ja mahdollistaa investointien käyntiin saaminen jo kuluvan vuonna. Suorana tukena tulee harkita tilojen energiainvestointien tukemista, jossa mm. siirtyminen viljan kuivauksessa polttoöljystä biokaasuun olisi teknologisesti helposti tehtävissä. Nyt kaasua ei hyväksytä tuen piiriin viljankuivuri-investoinneissa: biokaasu tulisi nostaa tuen piiriin. Biokaasusiirtymän ajalle olisi mahdollista tukea siirrettävien kaasuvarastokonttien vuokraamista tiloille; tätä voisi toteuttaa esim. Gasgrid Finland.

(5) Kierrätyslannoitteet tulee asettaa lainsäädännössä tasavertaiseen asemaan teollisten väkilannoitteiden kanssa; lainsäädännön tulee perustua kiertotalouden tavoitteiden toteutumiseen ja ilmastotehokkuuteen tuotannossa. Kierrätyslannoitusta tulee mahdollistaa tukemalla valmistavien ja jakelevien sekä urakoivien yritysten investointeja logistiikan kannalta järkeviin lannoitevarastoihin. Jätevedenpuhdistamot ja jätevesilietettä käsittelevät toimijat tulee siirtymäkauden huomioiden velvoittaa ravinteiden kiertojalostukseen kuten typen ja fosforien erottamiseen: tähän on teknologiat olemassa.

Yleistajuinen tussianimaatio

”Agroekologinen symbioosi tuottaa ruokaa ja energiaa paikallisesti”
https://www.youtube.com/watch?v=mO4YIsCx_NM

Kiitos.

